

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Andrej Einspieler, neustrašljiv branitelj koroškim Slovincem.

Resnica oči kolje. Krivičnost očitana hudo dene. Tega se je prepričal do dobra č. g. And. Einspieler, starosta slovenskih domoljubov in neustrašljiv branitelj tlačenih koroških Slovencev, ko je v deželnem zboru v Celovci nedavno nemškemu liberalcem očital njihovo krivičnost. To jim je pa tako nepovoljno zazvonilo v sicer kosmata ušesa, da še sedaj upijajo po vseh novinah.

Govoril pa je slavni poslanec o kočljivih šolskih zadevah, ter dokazal, kako liberalci tukaj katoliškemu Korošcem, njihovim željam in potrebam nasproti delajo. Kajti ljudstvo katoliško želi in potrebuje katoliških šol, dalje takšnih, ki niso predrage, in naposled Slovincem je treba narodnih, slovenskih šol. Toda liberalci so katoliško šolo prenamenili v brezversko, stroške pri njej neprimerno povečali, Slovincem pa vsilili samih nemških in ponemčevalnih učilnic. Iz njegovega govora posnamemo sledeče:

„Nova šolska postava govori sicer o „npravno-verske“ odgoji dece v šolah pa vkljub temu je brezverska ter so jo tudi kot takšno proglasili. Čeravno namreč duhovniki zahajajo po 2 uri na teden v šolo krščanskega nauka učiti, pa se na katoliško vero v drugih predmetih ne ozira več. V šolskih knjigah so ime: Jezusa Kristusa izbrisali. v šolske knjižnice veri sovražne bukve vrinoli. Katehetje še pri šoli skoraj niso to, kar podučitelji. Katoliškeje deci nastavljajo celo lutrovce in Jude za učitelje.

Upliv sv. katoliške Cerkve na šolstvo je skoro popolnem uničen.

To pa ni po željah katoliških Korošcev, kajti lani je 47 občin podpisalo prošnjo do državnega zbora, naj se katoliškeje deci dajo katoliške, verske šole.

Druga pritožba zoper novo šolo pravi, da

je predraga. Nekdaj storilo se je za šole premalo, sedaj preveč. Nekdaj je dekan komaj 15—20 fl. nagrade učitelju izprosil in za šole na Koroškem se je iz šolske zaloge izplačalo komaj 100 fl. na leto, sedaj pa so stroški neznošljivi.

L. 1873 smo plačali za nove šole še 11.680 fl., l. 1874 pa 251.423 fl. in letos je treba 318.522 fl. Uboga Koroška je v 10 letih žrtvovala 2,730.000 fl. Vrh tega so stariši pogosto kaznovani. Lani so globe plačali 2240 gold, in v 10 letih vkup 17.120 fl.

Kde so pa stroški, katerih so si občine morale naložiti zavoljo šolskih poslopij, mežnarij in mežnarjev, to pa v toliko slabih letinah! Obžalovati je še, da vkljub temu nova šola ne rodi pričakovanega sadu, v mestih je treba uže zavetišča — Rettungshäuser — za razposajeno mladež staviti in v latinsko šolo ni lahko sprejeti, kateri se ni posebič še eno leto na sprejetje pripravljali!

Vse te nevolje zadevajo jednako Nemce in Slovence. Toda slednje tlači še jedna težava, katere Nemci ne poznajo. Ti imajo namreč za svojo deco nemške šole, a Slovenci nimajo podobnih slovenskih. V 117 farah se beseda božja Slovincem koroškim oznanjuje v slovenskeje besedi, a šole slovenske nimajo niti jedne ne. Vse šole so nemške. To je velika krivica in škoda za slovensko deco, ki se potrebnih in številnih predmetov ne more v materinskem jeziku hitro in uspešno naučiti, kakor nemški otroci. Zato zaostaja slovenska deca. Par nemških besed po sili mu vbitih kmalu pozabi, druga pa se ni naučila.

Liberalci se izgovarjajo na slovenske občine, ki zahtevajo, naj se deca v šolah nemški uči. S tem so mislile, naj se nemški jezik uči kot šolski predmet, kakor se namreč uči računati, brati itd. Toda liberalci so zavili, kakor da bi kmeti hoteli slovenščino popolnem iz šol izpahnoti. Vsled tega so liberalci vse slovenske šole spremenili v nemške.

Le malo časa se sme k slovenskej deci govoriti slovenski, potem le nemški. Da se slovenski glas iz šol mogoče popolnem odpravi, nastavljeni so pogosto učitelji trdi Nemci, ki ne umejo nič slovenski. Nasledki so žalostni. Otroci se ničesar ne naučijo. Mnogi ne znajo niti slovenskega katekizma brati, da, še lastnega imena ne pravilno zapisati.

Tolike krivice ne smejo in ne morejo na tihem ostati. Zvedele so se uže daleč po sveti in se naglasile v državnem zboru. Pritožbe zoper nje se pa bodo ponavljale, dokler se ne odpravijo.

Tako je govoril edini poslanec koroških 120.000 Slovencev! Njegov govor je naredil veliko hrupa med liberalci, a velikanski utis pri Nemcih in Slovanih. Bodi mu izrečena pri vseh Slovencih najprisrčnejša zahvala! Bog ga živi!

Šolske razmere.

(Izv. dopis iz Šaleške doline.)

Ena najprijaznejših spodnještirskih dolin je šaleška, katero napaja reka Paka se svojimi obilnimi pritoki. Obnebe je vseskozi prijetno in tudi zemlja je dovolj rodovitna. Ljudstvo je krepko in marljivo; peča se največ s poljedelstvom; deloma tudi s trgovino. Letos se je po velikem trudu nekaterih mož osnovala čitalnica, ki bode gotovo dobrodejno uplivala na probujenje narodne zavesti.

Le eno je, kar vsi močno obžalujemo, namreč prežalostno stanje tukajšnjih ljudskih učilnic. Ko se je proglasila nova šolska postava, oveselil se je marsikateri prijatelj mladine in ljudstva, meneč, da bode sedaj mogoče zamujeno popraviti, ter ljudstvo povzdignoti do tiste stopnje v omiki, katero tirja sedajni čas. Sedaj pa teče že 12. leto in moramo žalostni priznati, da ni zapaziti sadu, katerega smo željno pričakovali.

Sedaj vidimo, da smo se v svojih nadejah gledé zboljšanja narodnega šolstva jako motili, kajti ono ne napreduje, da ne rečemo propada. Vemo tudi prav dobro, da zakon temu ni kriv, pač pa nja izvrševalni organi. Mislili smo, da dobimo popolnem izobražene učitelje, katerim bode pred vsem na tem ležeče, da ljudstvo na podlagi neovrgljivih, vekovečnih pedagogičnih načel izobrazujejo in odgajajo; pričakovali smo učiteljev, ki si bodo z vsemi svojimi močmi prizadevali pospeševati duševni in gmotni napredek ljudstva, mej katerim živé in delujejo; učiteljev, ki bodo umeli svoj prelepi in zviženi poklic, ter bodo nja svete dolžnosti radostno in natančno izpolnjevali. Pa vse to upanje splavalo je po vodi!

Mej našimi sedajnimi učitelji je le malo odkritosrčnih prijateljev našega ljudstva, tem-

več so po svojih mislih in težnjah zvečinoma tujci. Prava narodna omika, kakeršno tirja vsa zdrava pedagogika, jim je malo mar, pač pa se trudijo na vso moč v ponemčevanju ljudstva, da, nekateri celo trdè, da se mora Nemčija razširiti do Adrije ter ji menda tudi skrbno pripravljajo pot.

Za težnje in potrebe našega slovenskega ljudstva ti gospodje nimajo ne razuma ne srca, zato si tudi bolje prizadevajo ga svoji narodnosti izneveriti, kakor pa ga na podlagi materne jezika do prave človeške omike povzdigniti. Naši učitelji gorijo za zveličavno nemščino, katero dosledno tako za rana začnejo v šoli učiti, da se otrokom ves poduk zgodaj pristudi, ter tudi zgubé vse veselje do uka in šole.

Nemščina se na vse kriplje v vseh oddelkih uči, to pa na tako nenaravni in nepedagogični način, da človek strmi kaj takega slišati. Nasledki tega čudovitega poduka so pa tudi tako žalostni, da je joj! Razun nekaterih otrok, kateri morebit tudi doma kako nemško besedo vjamejo, gre večina ravno tako prazna iz šole, kakor je prišla v šolo; nekaj nemških besed in praznih fraz je vse, kar so ti ubogi otroci po večletnem posedavanju na šolskih klopih pridobili.

Pa tudi s to nabrano tvarino otroci ne vedo kam, ker si je niso pridobili na podlagi materne jezika, temuč le po posilni „dresuri.“ Jasen dokaz temu je deček, ki je neko jutro mimogredočega tujca pozdravil z „gut namt“: ko ga pa tujec vpraša, kako se pozdravi slovenski, takoj reče „dobro jutro.“

Nekateri kmetje tudi trdè, da se dostikrat najdejo otroci, ki po večletnem obiskovanju šole niti svojega imena ne umejo pravilno napisati. Iz tega se pač vidi, kako zmeden mora ves pouk biti; vse je le posilna „dresura.“ Da je sveti namen ljudske šole, otroka po naravnih pedagogičnih zakonih zbistriti na umu, požlahtniti na srci, vzbujati v njem zavednost in samostojno mišljenje, ga utrditi v blagem, neomahljivem značaju, o vsem tem se menda tukaj ničesar ne ve! Tako se ponižuje ljudska učilnica v zavod, v katerem se ljudstvo le „dresira“, ter tako rekoč spravlja ob svojo zdravo pamet.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Priraja sadunosnih divjakov.

Prva potreba za prirajo mladih sadunosnih dreves ali štamičev je priprava močnih in zdravih divjakov ali sajencev, ki so za zarod žlahtnih sadnih sort prikladni.

Brez zdravih, krepko zaraščenih in dobro obkorenjenih ne premladih pa tudi ne pre-starih divjakov se ne more posrečiti zdravih in

močnih visokoraščevih sadunosnih dreves si prirediti. Prireja t. j. poraba opisanih divjakov je toraj podlaga vse razumne sadjereje.

Divjaki se večidel iz semena vzrejajo. Seme mora pa biti črstvo in kaljivno, kar se da na tem spoznati, da je notrajni del tako imenovana kravica ali jederce belo in če ga zgrizeš, sladko, ne žaltavo in gnjilo. To znamenje ali je seme kaljivno ali ne, velja za vsakojaka semena naših sadnih sort. Seme ali peške tako imenovanega peščenega sadja se morejo pri raznih opravkih v gospodarstvu pridobiti. Naj več in naj lažje se pridobi, takrat, ko se prešajo jabelka in grške.

Tudi pri sušenju sadja daja se črste peške nabrati, seveda ko se sadje razreže in se peške iz njega poberó in v prikladni posodi do potrebe hranujejo. Pa tudi jeseni in po zimi, ko se črstvo sadje jabelka in grške za. uživajo, se more prav veliko zdravih pešk nabrati, zlasti če se otrokom, poglavitnim sadjedcem, nekaj krajcarjev za določeno mero nabranih pešek obljubi in tudi izplača. Otroci kaj radi nabirajo peške.

Kdor si hoče pri prešanju jabelk in gršk pešek za seme pridobiti, mora tropine nekaj časa pustiti, da se malo vsahnejo potem si jih mora preresetati tako, da drobnejši deli in z njimi vred tudi peške skozi rešeto leti.

Ta drobir se še enkrat prereseta in tako se že precej čiste peške pridobe.

Sem ter tje imajo navado tropine v peči ali na ognjišči sušiti, kar pa ni posnemanja vredno, ker pri ti priliki peške vročina le prelahko preveč pritisne in tako njihovo kaljivno moč umori. Nekteri koj vse tropine po gredah posejejo, kar je sicer dobro, ker tropine služijo za gnojilo, vendar pa se je na drugi strani bati, da tropine privabijo miši in druge škodljivce, ki potom tropine s peškami vred pohrustajo. Najbolje je peške, ki so se jeseni in v zgodnji zimi nabrale, da se jim kaljivna moč ohrani, v primerni zaboj vsuti med plaste peska ali prsti in potem na kakem suhem prostoru skoz zimo hranjevati.

Poleg peska ali prsti se rabi tudi na drobno zmlati lesni ogelj. Zaboj se mora pred mišmi prav skrbno varovati. Semtertje se zaboj s peškami, tudi 60 centimetrov globoko v zemljo na suhem prostoru zakopava. Rano spomladi se potem zaboj ali če jih je več zaboji s peškami iz zemlje vzamejo in če so vremenske razmere ugodne, peške posejejo. Če se že posamezne kali prikazujejo, tedaj je že skrajni čas, da se posejejo. Seme od bolj divjega in močno rastočega sadja je za posejatev boljše od žlahtnih in nježnih sort.

Konec prih.

Sadjerejsko društvo za spodnji Štajer.

Ker je c. k. namestnija v Gradci uže potrdila pravila, se skliče prvi občni zbor tega

društva v nedeljo 5. novembra t. l. (popoldne) v Šentjurji (na južni železnici). Volilo se bo tedaj ravnateljstvo društva in vpisovali se bode novi udje.

Ogledovanje bikov vršilo se je v Celji dne 11. oktobra t. l. Prignali so 31 bikov, od kojih je bilo licenciranih 23. Premije dobili so za svoje lepe plemenske bike gospodje: baron Hakelberg, vitez plem. Berks, Martin Koželj, Jakob Piliš, Fr. Pisanec, Fr. Zinok, Sl. Ledl, Mat. Zidanšek, Ant. Mastnjak in Jož. Erin.

Lepo zelje pridelal je g. Balon v Stari vasi na Bizeljskem. Ena glava je tehtala 10 kilogramov.

Dopisi.

Iz Celja. (Spominek cesarja Jožefa II.) V „Slov. Gosp.“ se je uže čitalo, da nameravajo celjski Nemci cesarju Jožefu postaviti spominek, v kateri namen so nekateri nemški gospodje uže dolgo časa denarnih doneskov pobirali. Ker se je zdaj po dolgem „fehtanju“ konečno toliko denarjev skupaj spravilo, da je mogoče bilo, spominek naročiti, ga bodo prihodno nedeljo (29. t. m.) odgrinjali. Da bode ta „špektakel“ priliko dal posebno nemškutarjem z ošabnim govorom hvaliti „nemško kulturo“, „nemško svobodo“ itd. — t. j. gotovo pričakovati in mi Slovenci jim to nedolžno veselje nečemo kaliti. Če pa nemški gospodje mislijo, da se jim bode posrečilo, k tej svečanosti tudi nekatere Slovence ali pa celo zastopništvo ene ali druge slovenske občine kot „štafažo“ vjeti, to se vendarle grozno motijo, ker Slovenci dobro vedo, da celo ta stvar ni toliko v počeščenje sicer blagosrčnega in dobro nameravajočega cesarja Jožefa nasnovana, marveč je le nemška demonstracija zoper Slovence. Saj vemo, da naši Nemci cesarja Jožefa častijo le kot germanizatorja, to je kot moža, kateri je hotel celo Avstrijo ponemčiti, kar mu pa je čisto spodletelo. In ker se naša sedanja vlada, in sicer njej na čelu naši preljubljeni cesar Franc Jožef I., kaže kot taka, ki hoče biti tudi nam Slovincem pravična, je tudi namen ove svečanosti: naši sedanji vladi nezaupnico pokazati. Mi Slovenci pa imamo zaupanje do sedanje vlade ter sedaj nobenega uzroka nimamo, se kot Slovenci hvaležno spominjati uže pred sto leti umrlega Jožefa II., zato bi za nas neprimerno bilo, se na kak način udeležiti omenjene svečanosti. Pričakovati je tedaj, da se nobeden pameten Slovenec ne udeleži tega špektakla. Če se pa nekateri odpadnik slovenskega naroda kot „štafažo“ da zlorabiti, temu ni kriv slovenski narod, in sramota takega obnašanja pade na njega nazaj!

Iz šmarijskega okraja. (Nekoliko nasvetov. Konec.) Drugi nasvet je ta: Slov.

ljudstvo ni po vseh delih Štajerske v narodnem oziru enakomerno zavedno. To pride od tod, ker je veliko trgov na pol ponemčenih, in se slovenski jezik v njih za dveri postavlja. Kmet pa seveda ni tak učenjak, da bi se mu samemu od sebe zasvetilo v glavi, da bi iznašel, kaj je politika, kaj so nemčurji, kaj je materinščina vredna in kako se mora od vsakega poštenega človeka spoštovati. Saj ljudstvo navadno časnikov niti pozna ne. Ako bi pa slov. društvo zavednim narodnjakom v takih na pol ponemčenih trgih seglo pod pazuo, jih tako dolgo spodbujalo, da bi se vzdramili in si priredili narodno središče — čitalnico, kjer bi se shajali, in od koder bi se narodna zavest širila tudi med kmečkaj ljudstvo, in ako bi jim slov. društvo pri tem podvzetji z močno in vsakojako podporo prišlo na pomoč, potem bi s časom naše narodne razmere dobile čisto drugo lice, kakor je imajo sedaj. Da se torej povsod, kjer je količkaj ugodnih tal za to, — in to je gotovo v vsakem večjem, tudi močno ponemčenem trgu — osnuje čitalnica, za to naj bi slov. društvo pred vsem skrbelo, in ne nehalo spodbujati, in ne štedilo ne duševne ne gmotne podpore, da se kaj takega doseže. Saj narodna nezavednost je ena naših največjih nesreč in glavni podporni steber nemškutarjem. Kedar bodo slovenski kmetje od prvega do zadnjega vzbujeni, in svesti si svoje slovenske krvi in veljave, da jih nemčurji ne bojo mogli z lažmi pitati in na svoje pogubne poti zapeljati, takrat je tudi nemčurjem za vselej odklenkalo. — Vzhodno od Celja pa noter do Podčetrčka n. pr. ni nobene čitalnice, dočim bi jih lahko več imeli, kakor vrli Savinjščani. Pa tudi po drugih krajih jih še mnogo pogrešamo. Spodbuje in podpore je treba! Zató pa je zopet treba znanstva razmer dotičnih krajev, in občejanja s tamošnjimi uplivnimi in odličnimi narodnjaki. Da se torej delokrog slov. društva čez vse trge in občine enako razširi, podpiramo tudi mi nasvet, ki se je nedavno izprožil, naj bi vsak trg in vsaka kmetska občina imela svojega zastopnika pri slov. društvu. l. k.

Iz Dobrne. (Šolsko leto) ima v sedanjosti dobi „babilonske zmešnjave“ svoj začetek o različnih časih, potem, kako se je komu kje zljubilo pri „starem kopitu“ ostati ali pa bodi iz potrebe bodi iz hrepenenja po spremembi in novosti od istega odstopiti. Vrh tega je letos po marsikaterem kraji bolezen račune prečtala ter se je šolsko podučevanje moralo pričeti pred inace navadnim dnevom, da se zamujeno sedaj opravi. Pri nas gospodovala je dvojna kužna bolezen. Meseca avgusta je po enem delu občine razsajala griža, ki je pobrala 26 oseb, t. j. vsakega 64 farnika; ko je ta prenehavala, so se po ostalih okolicah lotili zvlasti mlajših ljudij ošpički. Malo da ni hiše, kjer niso imeli bol-

nika. Ker je otrok bilo le malo še zdravih, smo šolo „zaprli“ 5 dnij pred določenim obrom. Zarad tega neznatnega števila ur je sedaj naša deca doživela „dobroto“, da pred postavnim časom ni bilo potrebno priti obiskovat šolskih klopij. Mi smo 16. dne oktobrovega šolsko leto začeli s sv. mešo. Takozvanim „liberalcem“ ni všeč okoliščina, da se otroci še v „razsvitljenem“ današnjem veku vdeležujejo službe božje; radi bi deco vzrejali brez Boga. Na to prikazen je pred dvema letoma v naši učilnici učitelja svarečega opomnila celo neka učenka ter trdila, da baje ni dolžna vdeleževati se pri cerkvenih opravilih! Kar ljudje sedaj sejajo, bodo že o svojem času želi. Ali zgodovina in vsakdanja skušnja spričujejo, da slabo seme ne more dati vesele žetve. V novejši šolskeji postavi od 14. majnika 1869 so Cerkvi sovražni „liberalci“ rekli, da je šoli namen: otroke vzrejati „nravno-verski“; po njihovem nauku je življenje ali kakor pravijo „nрав“ prvo potem še le vera, t. j. da iz človekovega obnašanja ali „nравnosti“ izvira vera, a ne „nравnost iz vere.“ Sicer pa samo poglej malo okoli sebe in boš opazil, kakšno je s primerno redkimi izjemami življenje vrtoglavih „brezvercev“ ter si v zgornjem nauku sodbo napravi sam. Človeka brez vere v obče si pač misliti ne moremo; če ne veruješ Bogu, veruješ vsaj samemu sebi ali lažipreroku, ki te spravlja ob vero v višje bitje. Veliko tistih, ki so razven drugih pogubonosnih naredeb o svojem času skovali postave s očivestno slabimi nasledki, mnogo tistih še sedaj sedi v državnem in deželnem zboru. Sami sprevidajo, da so v blato zavozili, no, ker hočejo veljati mož-beseda, za tega del se ne morejo „sramotno“ nazaj pomikati. Če ti delo spodleti, je li mar sramota za tebe, ako se istega znovič lotiš, vendar od boljše strani? Ljudstvu so se tu in tam začele oči odpirati, zatoraj je pri zadnjih volitvah za državni zbor, kjer je delavnica za postave veljavne po cesarstvu, marsikje dalo slovo svojim starim lažiliberalnim poslancem ter z volitvo konservativnih, t. j. pravicoljubnih zastopnikov Cerkvi in Slovanom sovražne ljudi, ki so do takrat zvonec nosili, zvr glo z „liberalno“ vladarskega prevzetnega konja. „Liberalci“ namreč drugim črevlje merijo le po svojem lastnem kopitu, a konservativci tako, kakor je slednjemu človeku primerno. Za tega voljo so konservativci „liberaleem“ pravi trn v peti in toti onim kljubujejo, kolikor premoreje.

(Dalje prihodnjič.)

Iz Radgone. (Protest in izjava.) V „Slov. Gosp.“ je bilo objavljeno, da bi bil Slovencem sovražno peticijo dr. Mihaliča podpisal tudi jaz kot župan Zbigovske-Lastomerske občine. Ako se moj podpis in občinski pečat nahajata na Mihaličevi peticiji, mi je gotovo kak

nasprotnik slovenskega naroda za oba bil prevaril. Jaz tedaj protestujem zoper moj podpis in občinski pečat na Mihaličevi peticiji, ker se nikakor ne strinjam z njenim zapopadkom; dokaz temu je moj podpis peticije na visoki državni zbor za enakopravnost slovenskega jezika v ljudskih in srednjih šolah, učiteljskih, sodnijah in za ustanovljenje deželne nadsodnije v Ljubljani.

V Lastomercih dne 8. oktobra 1882.

Juri Čresnar m/p.,

kmet in župan v Lastomercih.

Iz Murskega polja. (Šola). Že 14. den

t. m. so trgale deklice cvenske, motarske in krapjenske še jesenske cvetlice po vrtih in je spletale v vence. Proti večeru so pa začeli grometi možnarji v sredi lepega polja malo $\frac{1}{4}$ ure od reke Mure in Ogrske meje, v okolici, kjer so razsajali strašni Kruci, kateri so bili pod vodstvom Doša namenjeni iti v sv. deželo, on pa je nje gnal razbijat in ropat k našim miroljubnim prednamcem, dokler jih ni l. 1704. radgonski sodec Draš s svojimi meščani in kmeti mnogo pomoril, orodje, zastave in bobne vzel ostale pa v Muro spodil, da so poginoli. Na prostoru, kjer se godila ta redka slovesnost, so bržej ko ne bili mnogi pokopani, ker se je pri kopanju jame našel ostanek mrtvih. Blaga misel je se zbudila v možu cvenske srenje, njemu pristopili so še drugi in se pogovorili; tako je bilo sklenjeno, da se ima staviti za cvensko občino šola, kterej pripadajo vesi Cven, Mota in Krapje. Šole je bilo močno potrebno za malo deco, ktere je blizo do 150 skoraj dve uri daleč hodilo v Ljutomer v šolo. Že l. 1880 so si vesi opeko priredile in l. 1881 novembra je se že pokrila, čeravno je slabo vreme jesensko delo zadrževalo, in letos 15. t. m. je se dodelana slovesno odprla. Delo hvali samo delalce in sode, ki so toliko skrbi in truda imeli, pa prikrbeli lepo šolsko poslopje, ki je videti, kakor lepa vila sredi polja. V prvo je bila šola blagoslovljena od č. g. kaplana Simoniča, ki so govorili o cerkvi in šoli primeren govor in končali, da naj bi bili učenci sploh za vero domovino in cesarja vneti. Zatem stopi kot govornik g. Janez Horvat, nadučitelj ljutomerski, ki je starišem, posebno materam na srce polagal, kako imajo deci biti prvi učitelji, zatem še le lahko učitelj doseže namen svojega poklica in konča govor s trikratnim živijo. Zatem nastopi učitelj nove šole g. Kocuvan kot govornik in starišem obljubuje, da hoče vestno izvrševati svoj poklic, posebno takrat lahko, ako mu bodo stariši pripomagali. Nadalje je govornik g. J. Kril, učitelj realke ljutomerske, razkladal pomen šole. Zatem še z resno besedo ima svoj govor naš deželni poslanec, mnogozasluženi g. J. Kukovec, kateri je imel v besedi šolske razmere, kaj je bila šola, kaj je dandanes, in kaj

še ima biti in dosegnoti. Nazadnje še omenim uže rajnega začetnika tej šoli V. Špindlerja, ki je mnogo truda in skrbi imel, kakor tudi zdajni župan J. Rajh, ki je mogel večkrat britke poskusiti, in nazadnje se zahvaljuje celemu odboru in občanom. Konečno se pa zahvali v imenu delalcev šole g. J. Gotlih, mizar, ki je res izvrstno svoje delo dodelal, da ga vse močno hvali. Po končani slovesnosti se ljudstvo razide gospodje iz Ljutomera so pa bili povabljeni k g. županu, kjer je bila pripravljena večerja, ktero so k županstvu spadajoči možji priredili. Pri dobri volji je se govorilo eno in drugo in vsaki mož je imel nekaj besed povedati. V začetku priprav za šolo je šlo močno težavno. Več kakor polovica ljudi je bila za to, da se ne sme šola staviti in zraven so naštevili vsakovrstne učiteljske zbirce, in več kaj druga, tako, da 21. maja l. l. bil shod, pri katerem sta bila g. Kukovec in ljutomerski glavar in so sklenili, da se mora šola staviti, zdaj se pa vendar veseli vsak dobrote, ko je poslopje dodelano in to je tudi prav. Kajti šola bolj ko je blizo stanovanja otrok, boljša je, ležej otroci v šolo hodijo in se imajo bolj priložnost učiti, ker otrujeni se težej učijo pa tudi za nadaljevalno šolo, tedaj kedar otroci postavna leta dopolnijo, bo lahko ob nedeljah popoldne učiti kmetovanje i. dr. Pogleda se naj v druge dežele in kraje, kder ima skoraj vsaka občina svojo šolo, pa kaj so že dosegnoli v dobi 50 let in pri najboljši volji njih nismo v stanu dohiti in vse se je dosegnolo s pomočjo šole in učenja.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Zopet je govorica, da se baje skoro snideta avstrijski cesar in ruski car. Mogoče, a verjetno ni. Naše cesarstvo potrebuje odločnega združenja Bosne in Hercegovine z Avstrijo. Rusi pa brščas v to privolijo le, ako se jim dopusti Turke vgnati v Azijo in vzeti Carigrad, če ne, pride do vojske. Nekaj takšnega se snuje v političnih krogih. — Delegacije zborujejo v Budimpešti; grof Hohenwart ni zraven; zakaj je odposlanstvo položil, to ni povedano, — Vsi deželni zbori skoraj so sklenoli svoje letošnje zborovanje; v českem pa je prišlo do burnega sklepa. Nemci so nalašč sprožili misel, naj bi se z denarji iz deželne blagajnice, kamor največ vplačujejo Čehi, v Pragi pozidal nemšk teater za poletni čas; kajti za po zimi je itak uže postavljen nemšk teater. Ta nepotrební nasvet je Čehi razžalil, kar so Nemci itak nameravali. Vsled tega nasvetuje dr. Rieger, naj se cela reč odloži do drugega leta. Ali sedaj naznani c. k. namestnik, da je deželni zbor česki hipoma razpuščen. Nemško-liberalni rogovileži so silno poparjeni

in predsednik knez Karlos Auersperg takoj zbeži iz zbornice. — V Šleziji je c. k. namestnik razglasil ukaz ministerstva za pravosodje, da se morajo česke in poljske vloge pri sodnih sprejemati, kakor nemške. — Namesto barona Walterskirchna boče bivši mariborski trgovec Reuter, rojen Prus, izvoljen biti, pa ne bo! V Leobnu je malo dijakov pa še ti so drzni prusaki in nosijo modriš (cvetlice prusko-nemškega cesarja). Zaradi te neumnosti bodo bržčas izbačeni. — Magjari zopet hudo nadlegujejo uboge Slovake. Kdor se le nekoliko ponša kot Slovan, zgubi službo, bodi sicer poštenjak. — Hrvatski sabor je sprejel postavo o spojenji vojaške granice s Hrvatsko-Slovan-skim. Graničarji bodo kmalu volili poslance v hrvatski sabor zagrebski.

Vnanje države. Srbski kralj Milan mudil se je nekaj dnij v Ruščuku pri bolgarskem knezi. Ondi dobi svarilno pismo, da bode umorjen, ako se še dalje ustavlja združenju jugo-slovanskih dežel. Prestrašen ostane par dnij v Rumuniji potem pa se vrne v Belgrad, kder je od ljudstva dobro sprejet. Gre toraj s kraljico in kraljevičem k blagoslovu v stolno cerkev. Za njim mahne tudi vdova obrista Markoviča, ki je Turke slavno premagal v Pirotu pa se mu je očitala baje nedokazana zarota zoper Milana. Res so bili vsi zarotniki pomiloščeni samo njega so ustrelili. Vdova Helena Markovičeva hoteč maščevati se zaleze kralja v stolni cerkvi in sproži revolver v njega pa ga ne zadene. Drugi strel zabrani kraljev adjutant, ki zazkačeno žensko ugrabi. Razburjenost je vsled tega v Belgradu velika. Kraljevi prijatelji so mesto razsvetili, nasprotniki pa kričali: proč z Milanom, živela Jugoslavija, živela republika. Ta kaže na bližnjo revolucijo. — Na Pruskem so pri volitvah zmagali luterski konservativci in katoličani, liberalci pa samo tam, kder so Judje jih podpirali. Francoski socijalisti hočejo vse cerkve podreti in v Parizi žugajo bogatim meščanom hiše požgati. — Italijani imajo sedaj volilno prasko. Skoraj vsi kandidatje so za pomnoženje vojakov. Pravijo, če ima Francija 800.000 mož, Nemčija 800.000, Avstrija 700.000, potem je treba Italiji 600.000. — Egiptovski vicekralj dobi kmalu novo vojno, katera bo pa Angležem vdana, ker se jej nastavijo sami angleški oficirji. Iz Chartuma se poroča, da je „krivi prerok“ egiptovsko vojsko potolkel in vse kristijane pomoril. Bržčas so toraj katoliški misijoni uničeni.

Za poduk in kratek čas.

Boka Kotorska.

Dubrovnik je toraj ogledan in obiskan je Lokrum, sedaj pa domu na Slovensko, kamor

je vedno kazal moj kompas. Vendar ne! Štirsko deželo bodem že še videl, a dežel na jugu od Dubrovnika teh ni moči ogledati, kedar bi mi se zjubilo. Došlo, kar došlo, jutre se odpeljem v boko Kotorsko, rečem svojemu vrlemu znancu g. Viktoru Vidoviču, profesorju v Reki in začasnemu vojaškemu duhovniku v Dubrovniku. Dobra misel, prav dobra! tudi jaz jo krenem proti Kotoru, temu tako skrivnostnemu kotu Avstrijskemu. Dogovorjeno, storjeno. V sredo 4. februarja ob osmih na večer stopiva na hrbet parobrodu „Delfin-u“ ter odrineva iz Gruža proti Dalmatinski Švici. Na desno je bila odprta nedozirna, brezmejna planota Adrijanskega morja, in na levo je kipelo v meglovje skalnato obrežje Primorsko. Žal, da ni bilo jasne, mesečne noči. Črez dobro uro vožnje je prignal hud vihar sem od Italske strani gostih oblakov, da so na nebu kmalu pogasnile zvezde, in je ves firmament zakrila črna tema. In nastala je burja, vzdignil se je orkan, kakor bi se lomilo nebo in podirala zemlja. Kakor pečine ogromni valovi so se zaganjali v Delfina, katera jambor je glasno pokal in jegova kolesa so neprijetno stokala. Dokler se je ladja zibala naprej in nazaj, ni še bilo čutiti posebnih težav, ali ko je kapitan napovedal „sad se čemo valjati“ in se je barka gugala, kakor lušina orehova na desno in levo, levo in desno, naprej pa nazaj, nazaj in naprej, dozdevalo se je potniku, da ga nima več v človeški koži — vse se je hotelo v njem preobrniti. Ako čitatelj želiš znati, kako se godi človeku v takošnjem položaji, hudoben sem dovolj, da ti tega ne izpovem; domišljuj si sam, kako bi ti bilo, ko ne bi mogel nikoli nikjer prav mirno in varno ne stati pa ne ležati in ne sedeti. Kako rad sem želel, da bi bil mogel zapeti 106. psalm: „Bog je dal, da so se umirili valovi; in jegovi izvoljenci so se veselili, da so utihnili in peljal jih je k zalivu hrepenenja — in bili so veseli, da so umolknili“. Pa živa želja se nam ni vresničila. Vso noč so skalam podobni valovje pretepali ubogi parobrod, dok se jim ni skril in vmeknil ob šestih zjutra za Kotor. Od uljudnega Dubrovniškega frančiškana sem imel priporočilni listič do Dr. Stepana Tomaševiča, profesorja na gimnaziji Kotski. „Dragi mi Stiepo! piše pater, molim te koliko znam in mogu, zanimi mi se ovemu momu krasnu prijateljom, koi ti prida ovi moi list, pokazaj mu sve starine kotorske“ — a kdo bi iskal po kotih dotičnega gospoda in gubil dragi čas. S gospodom Vidovičem takoj nastopiva pot po majhnem mestu in si ogledava pred vsem cerkvo frančiškansko, ki ima prav umetno in okusno izdelane, dragocene marmornate altare. Izmed cerkev najlepša je katoliška katedrala iz 12. stoletja. Posebno zunanja fasada z dvema zvonikoma se očem častno predstavlja. Znotraj pa ti jemljejo po-

gled v zlatu in srebru in marmoru se lesketa-
joči altarji, zale podobe in okrašene stene. V
stranski kapeli je bogata zakladnica, v kateri
se med 4 drugimi dragocenimi monštrancami
pokaže peta sila velika, debelo pozlačena in
posrebrena, ki je dar našega svitlega cesarja
Franca Jožefa I., ki so je podelil stolni cerkvi
ob času svojega potovanja po Dalmaciji in Pri-
morji. V tej kapelici počiva še le januarija
1879 leta umrli škof Markić — mož za Kotor
slavnega spomina. Zatim se podava, spremljana
od tukajšnjega vojaškega duhovnika g. Jožefa
Szegein-a, k cerkvi Matere Božje, ki stoji
zunaj za mestom na visokem hribu, od koder
lahko pregledaš celi Kotor in vso njegovo pre-
čudno vstvarjeno okolico. Tu začenja strma,
ozka in kljukasta pot v Črnogorsko hribovje.
Srečavali so nas neprenehoma žilavi, kakor
sveče ravni Črnogorci s težko obloženimi osliči,
ki so po tesnej in bodčeji stezi stopali tako
varno, kakor bi hodili po avstrijski državni
cesti. Pred mestnimi vratmi „porta Fiumera“
so prodajali Črnogorci pritovorjeno robo, in za
pridobljeni denar so si kupovali potrebne reči
v mestu, kamor pa so le brez orožja smeli pri-
hajati. Vsi ti moške — kako so vendar lepe,
visoke in krepke postave, pa obraza, da bi ga
kak sloveč slikar rad na platno pripel, in bi
od nja bil pesnik navdušen in bi ga kipar rad
v marmoru ohranil.

(Konec prihodnjič.)

Slovstvo.

Nove knjige so izišle 1) Latinsko-sloven-
ski slovník, za 3. in 4. razred gimnazijski iz-
delan po latinsko-nemškem J. A. Rožeka. Tis-
kala in založila Ig. plem. Kleinmayr & Ferd.
Bamberg. V Ljubljani 1882, 8°, 446 str. Cena
2 fl. 70 kr. 2) Vadbe v skladnji latinski. Prvi
del za 3. gimnazijski razred. Sestavil profesor
V. Kermaver. Tiskala in založila Ig. Klein-
mayr in Ferd. Bamberg v Ljubljani. Cena 70 kr.
3) Prvo berilo in slovnica za slovenske ljud-
ske šole, sestavil A. Razinger in A. Žumer.
Založil Kleinmayr v Ljubljani. Cena 24 kr.
4) Domoznanstvo poknežene grofije Goriške in
Gradišanske. Spisal S. Rutar. Na Dunaji v c.
k. založbi šolskih knjig. Cena 50 kr. 5) Jurči-
čevi zbrani spisi. Zaloga Giotinijeva v Ljub-
ljani. Deseti brat 1 fl. Rokovnjači 50 kr. Po
pošti 5 kr. več. 6) Knjige sv. Mohorjeve družbe
so izišle, za vsem 6 knjig. Vse za 1 fl.

Smešnica 43. V Bohovi pri Mariboru večidel
nemškutarski kruci prebivajo, zategadel se tudi
njihova deca vkljub marljivosti učiteljev v Ho-
čah slabo uči. Katehet vprašajo 14letnega dečka:
„So tvoj oča kmet?“ „Ne kmet, paver so“, od-
govori dečko.

Razne stvari.

(Slovensko društvo) ima odborovo
sejo v nedeljo 5. novembra popoldne ob 3. uri.
Velevažne reči so na dnevnem redu.

(Vabilo.) Ptujška čitalnica ima 5. nov.
t. l. ob 3. uri popoldne v svojih prostorih
„Narodnega doma“ svoj letni glavni zbor. Na
dnevnem redu je: 1. Poročilo predsednikovo,
2. Poročilo tajnikovo, 3. Poročilo blagajnikovo,
4. Volitev novega odbora, 5. Posamezni nasveti.
K temu zborovanju uljudno vabi odbor.

(Okrajni zastopi slovenski) dobili
so od deželnega odbora v Gradci razglas od
10. okt. t. l. št. 10.086, v katerem se jim
naznanja, da si imajo tiskovin za izvrševanje
deželnega zakonika, namreč obrazce I.—IV. sami
in naravnost pri Leykamovej tiskarni v Gradci
naročiti; ob enem morajo naznaniti, v katerem
jeziku zahtevajo tiskovine? Prosimo toraj na-
rodne zastope, naj storijo tukaj zopet nekaj za
naše slovensko ljudstvo, naj naročijo slovenskih
ali vsaj slovensko-nemških tiskovin. J.

(Na južni železnici) v Mariboru je
mного slovenskih rodbin, čijih otroci se v šo-
lah ponemčujejo. Se li ne da ničesar storiti, da
se temu v okom pride?

(Studenička grajščina) ima lep grad,
kder je velika klet za 400 štartinjakov, 8 ora-
lov vrta, 25 oralov njiv, 37 oralov travnika,
9 oralov vinograda, 743 oralov gozda. Dne 6.
novembra t. l. bo prostovoljna dražba. Cena
25.000 fl.

(Med Račjem in Podovo) na gornjem
Dravskem polji je posestnik Ogrizek, njegov
ofer in hlapec napal trgovca Jurča iz Stoprcev,
da bi ga oropali, pa trgovec jim je z vozom všel.

(Čmureški mešniki) nečejo hoditi v
Sladki vrh v šolo nemškega „Schulvereina“ ter
zahtevajo, da se jim domače fare deca pošilja
v trg h krščanskemu nauku. Več prihodnjič.

(V Sevnici) je naložil „deutscher Schul-
verein“ 30 nemških otrok, v resnici pa so samo
3 takšni. Liberalni listi lažejo, da se kadi od
njih.

(Spremembe v Lavantinski ško-
fiji.) Anton Jazbec, danes inštal. dekan
za Marenberg, Zgornja Kungota prazna,
se oskrbljuje iz Svičine, Cajnker Jakob,
kaplan v Svičino, Vamberger Anton, kaplan
v Poličane, Vojsk Alois, kaplan v Ribnico,
Purgaj Juri, kaplan v Dramlje, Laporje
ostane prazno, Potočnik Anton, kaplan v
Čadram, Tamše Valentin, kurat v Köbl,
Kolar Vincenc, kaplan ksv. Vidu pri Ponkvi,
Leber Franc, kaplan k sv. Ilju pri Turjaku,
Geč Franc, kaplan k sv. Marku pod Ptujem,
Slekovec Matevž gre v pokoj, Hrovat
Pavl, kaplan v Koprivnico, Slivnica ostane
prazna.

(Havraneka) dolžijo, da je tudi pri Konjicah fantiča ukradel, ga razparal, jetra s srcem iztrgal, v lonci skuhal in požrl, da bi se nevidnega naredil.

(Pri sv. Andraži v Slov. goricah) je všel komij Franc Rajšp v Gradec, kder so ga prejeli in mu očitajo 13 tatbin.

(Šmarijski okrajni zastop) uraduje sedaj lepo slovenski. Slava! Cilierca se pa kisko drži in silno jezi! Naj se vgrizne v nos, če je kos!

(Z Dobrne.) Topličarjev imeli smo letos 1102, zadnjega so mrtvega odpeljali domu v srednještajski trg Gnaz. — V Gradci so operirali neko takajšno mlado ženo, ki je v grlu imela bolezen, „rak“ imenovano; po operaciji še je preživela do četrtega dneva. — Prebivalec sosednje fare sv. Jošta, letos po toči in povodnji poškodovanim, se je od denarja za to nabranega razdelilo podpore 30 fl. — Sadje kupujejo pri nas po 8—12 fl. štrtinjak.

Loterijne številke:

V Gradci 21. oktobra 1882: 89, 66, 45, 23, 80.
Na Dunaji „ „ 33, 3, 5, 54, 45.

Prihodnje srečkanje: 4. novembra 1882

V cerkveni kleti sv. Marjete na Pesnici, v Nebovi, se bode v pondeljek, t. j. 13. Nov. ob 10 predpoldnem

10 štrtinjakov

letošnjega, pozna nabranega vina po dražbi prodavalo.

1—2

Cerkveno predstojništvo.

Dražba cerkvenega vina.

Pri sv. Petru pod Mariborom bode se v v pondeljek 30. oktobra t. l. čez 30 štrtinjakov pozno branega, letošnjega vina v polovnjakih z železnimi obroči po dražbi proti gotovej plači prodavalo.

Marko Glaser,
kanonik.

Dražba

Framskega cerkvenega mošta, 3 polovnjake, bode v pondeljek, 30. Oktobra, ob 10 uri v Bukovci. S. G.

Štacuna v najem.

Pri sv. Trojici v Slovenskih goricah v hrami šte. 29, se da štacuna s vsem orodjem in pohištvo vred v najem. Več se izve tudi tam.

Oznanilo.

Ministerstvo pravosodja kupilo je hišo in vrt barona Maksa Rasta v sv. Magdalenskem predmestju v Mariboru, da ondi napravi kaznovalnico. Na vrtu je blizu 600 lepih dreves, sposobnih za presaditev, nekaj kupljenih na sadje- in vinorejskejši šoli v Mariboru. Kdor jih hoče vseh ali nekaj kupiti in hitro vgenoti, ta se naj oglasi do 30. oktobra t. l. v ekspeditu c. k. okrajne sodnije mariborske l. o. D. v hiši šte. 8.

1—2

1—7

Ponudba.

Obče znane in izvrstne na
Tržaški razstavi s srebrno svetinjo
odlikovane

voščene sveče

iz čistega, nepokvarjenega čebelnega voska
priporočata

P. in R. Seemann v Ljubljani.

3—4

Gasilnice

vsakovrstne velikosti in stroja, s pristopnimi ventili, najizvrstnejše delane, in velike moči za brizganje, prilične srenjam, mestom, trgov in njihovim gasilnim društvom.

Brizgalnice

na kolesih, nosljah, v putah za vrte, Vodonosnike razne sestave, najboljše cevi iz konopnine, gumija, za sesavanje vode ali za napeljevanje vode, dalje vretenice in tehtnice za ove cevi, kakor tudi drugo

orodje gasilcem potrebno

priporočuje po najnižji ceni proti 5letnemu poročtvu

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasnega orodja

v Ljubljani.

Srenjam in gasilnim društvom dovoli se plačevanje v rokih. Podrobne cenilnice dopošilja brezplačno in franko